

Wystawa: 1939. Wojna przez pryzmat wstążki i kamienia. Jerozolimski Krzyż Honorowy

Na terytorium Związku Radzieckiego zgodnie z układem Sikorski – Majski zostają utworzone Polskie Siły Zbrojne pod dowództwem gen. Władysława Andersa. Od samego początku organizacja, szkolenie i przeznaczenie ich było serią nieporozumień między rządem polskim w Londynie, a ZSRR i Wielką Brytanią. Kłopoty się pogłębiły wraz z ogłoszeniem amnestii dla obywateli polskich przebywających w obozach i aresztach. Nie zawsze strona radziecka realizowała punkty ustawy i zgadzała się na wstępowanie Polaków do wojska polskiego. Dalsze kłopoty to wyposażenie armii, uzbrojenie, ekwipunek i racje żywnościowe. Wszystkie te nieporozumienia i trudności doprowadziły do rozpoczęcia 18 marca 1942r. ewakuacji Armii Polskiej z ZSRR do Iranu. Tak pierwsi nasi żołnierze znaleźli się na Bliskim Wschodzie i Ziemi Świętej. W Palestynie rozlokowane były szkoły junaków i ochotników, gimnazjum w Tel-Awiiwie, a pod Aleksandrią do 1945r. formowano 14 Wielkopolską Samodzielną Brygadę Pancerną. Przez te 3 lata rzesza Polaków pielgrzymowała przez biblijne miejsca Palestyny. Wszyscy Ci, którzy zwiedzili Grób Chrystusa nabyli prawo do otrzymania Jerozolimskiego Krzyża Honorowego. Ustanowił go Papież Leon XIII i wprowadził do watykańskiego systemu odznaczeń dekretem Kongregacji Rozkrzewiania Wiary 2 maja 1901 roku. Dekret podpisał prefekt kardynał Mieczysław Halka-Ledóchowski, wcześniej arcybiskup gnieźnieńsko-poznański, prymas Polski.

Krzyże wykonane były z brązu, srebra lub złota i przyznawane pojedynczym osobom. Ci, którzy odbywają pielgrzymkę do Palestyny po raz pierwszy mają prawo do otrzymania brązowego. Po drugiej do srebrnego. Krzyż ze złota przewidziany jest dla dostojników kościoła. Kawaler krzyża musiał złożyć opłatę wielkości zwrotu równowartości odznaczenia plus ofiarę na rzecz Ziemi Świętej. I tak (w 1941 r.) za brązowy 60, srebrny 100, a za złoty 600 piasstrów. W zamian staje się

uczestnikiem łask płynących z Mszy Świętej, modlitw ofiarowywanych codziennie na intencje dobroczyńców. Krzyż sam poświęcony jest na Grobie Chrystusa przez co posiadający to odznaczenie korzysta z wszelkich odpustów przewidzianych postanowieniem Świętej Kongregacji Odpustów z 18 sierpnia 1895 roku.

Awers
krzyża
Jerozolim-
skiego

Rewers
krzyża
Jerozolim-
skiego

Odznaczenie składa się z wielkiego krzyża środkowego i czterech bocznych umieszczonych w jego kątach. Duży krzyż ma symbolizować Ziemię Świętą, cztery małe królestwa uczestniczące w wyprawach krzyżowych; Francji, Niemiec, Królestwa Obojga Sycylii i Anglii. Pięć krzyży to także pięć świętych ran Chrystusa. Na awersie w części centralnej znajduje się medalion z wizerunkiem Papieża Leona XIII i napis „Amor Christi Crucifixi traxit nos” – Miłość Chrystusa ukrzyżowanego pociągnęła nas. W ramionach krzyża przedstawiono tajemnice Zwiastowania Najświętszej Dziewicy, dalej Narodzenie Chrystusa, Jego Chrzest i Ostatnią Wieczerzę. Na stronie odwrotnej rewersie umieszczono słowa „Signum sacri

itineris Hierosolymitani” – Pamiątka pobożnej pielgrzymki do Jeruzalem. W środku znajduje się wizerunek Chrystusa Zmartwychwstałego, na ramionach zaś Jezus na modlitwie w Ogrójcu, biczowanie, ukoronowanie cierniem i przybicie do krzyża.

Krzyż przyznaje Kustosz Ziemi Świętej. Trudno ustalić liczbę nadań dla Polaków, ale na podstawie znanych numerów dyplomów można przypuszczać, że uhonorowano w okresie II wojny światowej około 5000 naszych żołnierzy i obywateli. Ten Krzyż noszony na lewej piersi był towarzyszem w walce we Włoszech i frontach Afryki. Ta swoista droga krzyżowa zapisana w medalionach odznaki odzwierciedlała los tułacza, jego wzloty i upadki, ból i cierpienie, zmartwychwstanie i nadzieje w wyzwolonej Polsce.

Jan Henryk Waluś

Krzyż będzie prezentowany na wystawie w Muzeum Mazowieckim na przełomie sierpnia i września 2009r. z okazji 70. rocznicy wybuchu II wojny światowej.